

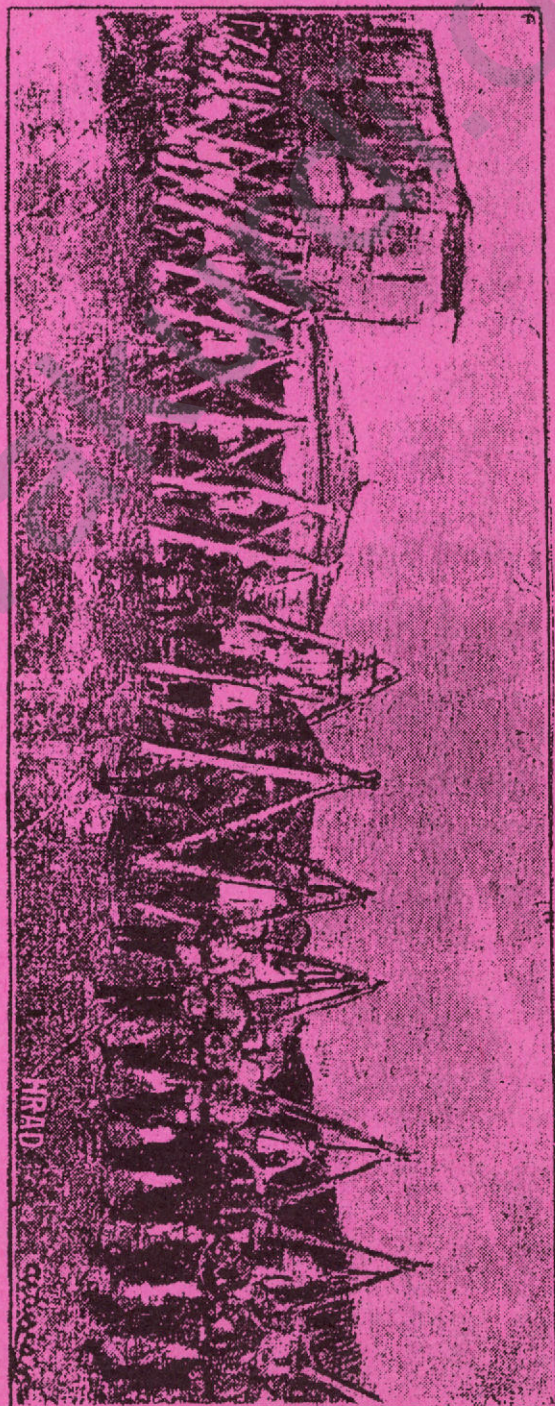
Raştiye

Serre: 2

1992

Amor: 6

PESEROKA ZONÊ/ ZiWANÊ U KULTURÊ ZAZA

PESEROKA ZONE / ZİWANE U KULTURE ZAZA

TEYESTEY *pelge*

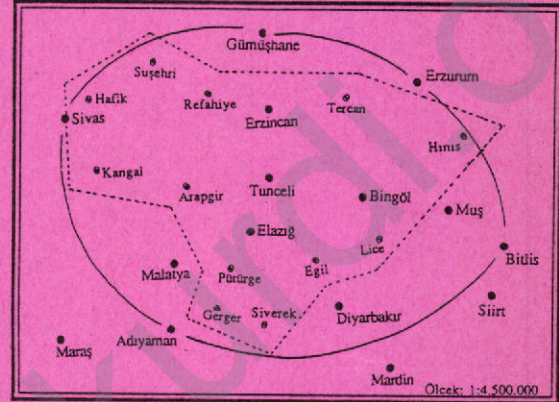
- Pero Braye Peye-Elavi u Suniyan ;
Wa Bicewiyo Piyabestina Zazayan..
Xal.....4
Karakış, Asker, Deprem, Yağma,
Katliam; İşte ülkem. Alishan Karsan
.....7
Meterse..M. Zazaxan.....8
Urfa-Adıyaman Barajının Düşündür-
dükleri...Zerveş Serhad.....9
Ermeni Soykırımının 77. Yıldönümü
Alishan Karsan.....11
Wax Gorbaçow Wax..Kızılçubuk...12
Saê Moru...Bra Xıdo.....13
Kam Beno Muxtar. Astore.....14
Pire. X. Sefkan.....15
Radyo Yayınları. Sımal Kekil...16
Mahpus Yılmaz Güney. Hasan....
Kıyafet.....17
Gelecek Aydınliktır Alishan Karsan
.....19
Baht Nuri Dersimli.....20
Zaza Halkı Kendisi İçin Üreten..
Aydınlara Sahiptir.....22

FİYATI:

ALMANYA	: 5 Mark
HOLLANDA	: 5 Gulden
ISVICRE	: 3.50 SF
FRANSA	: 10.00 FF
İNGİLTERE	: 1.00 Found

Adresa Wastene: B.P. 51, 77260,
La ferte sous Jouarre. FRANCE

- 1992 -

HARDÊ ZONÊ MA

Der Lebensraum der Zaza-Sprache

Zazaki - speaking region * Ou on parle Zazaki

ÇIKTI

PIYA

ISSN 0284-8634

Pêseroka Zewane u Kulture Zaza
Zaza Dîli ve Kîltûrî Dergî
Journal of Zaza Language and Culture

Mihê Elişani
ZAZAİSTAN HALKI SEÇKİN BİR
LİDERİNİ DAHA KAYBETTİ.

Ebubekir Pamukçu
SEVGİLİ HALKIMA.

Korca
EBUBEKİR PAMUKÇU'YU
SAYGIYLA ANIYORUZ.

Mihê Elişani
HEQ U NEHE QEY.

Joyce Blau, Paris
GURÂNİ ET ZAZÂ.

Joyce Blau
ZAZA DİLİ YAYILMA ALANLARI.

Lejwan Büyükkaya
KULTUR Û HUWİYET.

Ardur 1992, anuar 15-16

ERZİNGANO, ERZİNGANO**X. SEFKAN**

Erzingano, Erzingano lemîne Erzingano
Erzingan sere cereno tafu dumano
Koy dêmdiyera ser bînede naleno
Erzingano Erzingano ax Erzingano

Hard qılaşıyora suka Erzingan mende bînede
Hazaruna nalene werte desuw bine betonude
Keş nêşkino bîreso imdade yinude
Erzingano, Erzingano lemîne Erzingano.

Hênke dopuro koy qılaşıye ra, ray juyina bîriye ra
Çı wele horekerme dürme, telefon keme cāv cino çıra
Televzon de veneme meyutu vezene nanere peser bîra
Erzingano, Erzingano bebexto Erzingano.

Yiyeke wes bi cemeday mend bînede
Mare reetiye cina Welatu bine bonude
Saeke caé ma cino ondêre na dina de
Welato, Welato şîreno Erzingano.

Ma kotte saskerd qusuru kena top mare ana
Hey Haqo cutır honde canu ju haylım de cena
Tayine vay, tayine sey, tayine seqet verdana
Erzingano, Erzingano lemîne Erzingano.

Na kılameké ho kerd tamam xevere neviye ame gınere Welate xeriviye
Welat Erzingan, Dersim, Kalan, Mamekiye
Vake nayılmik eştra ser pirdosur, Pilemoriye
Haq kerdme ho vira dēma keder u hilayiye.

Bon qılaşıye ra qulvey kote bonu
Werte vorede mende, bervene cenive domonu
Hata nıka keş nédiyo qezevo nanen coru
Welato, Welato bîndesto Welato

PERO BRAYE PEYE-ELAVI U SUNIYAN; WA BICEWIYO PIYABESTINA ZAZAYAN

XAL

Ma Serbestie Wazenime

Seré na dinia dé isani, hewwani pero mahluqati xo ser biyenera hes kené. Çim ke serbestiye ra berz, weş qe çiyé çino. Piya (mordemek) o ke na raye ra nésono, seveta naye lez nédano o haşa heywana ra dinera ki betero, qe çiyé niyo. Qe kes maya xora kole ni amo sere dinia. Çira dayera teþiya bine dara şari kuyo?

Hela hela mîleto Zaza/Dimilian koletinere qe sebr nekeno. Çimke o maşıqe serbestiyo. Çimke ey henî diyo, heni biyo pil. Çimke baw u kale dey dey na raye de sere xo do, goniya sure rişna.

Tau de ke niyadime, vineme ke Zazau na derheq de xele raye gureta, xele lez do. Nine teyna seveta xore lez nedo, seveta serbestiya şare binire ki do pera. Mesela sedser ra X'ine de, waxto ke baw u kale ma (Daylemid a) deştiya gola Hezari ra kute raye, averde zime Iran'i ser ame, e tau de zafere xo eskere peru biye. Nine werte Solaridi a de, Ereb ane Hariciya de werte Kirdaşiu de lez do. Tim o tim verva niheqiye biye.

Daylemidi hete Hezar'i raye. Welate xo Daylemistan verve re vervaroji ya gole Hezar'i de, werte Gilan u Tebaristan de biyo. E tau Fars a u Ereb a qe neşkiye ke Daylemid a bikere bine hukme xo (I). Çimke Daylemid'i sefkane zaf heul biye, koye xo ze koane Dersim'i zaf çetin biye. Ne kou qe raye neda dîsmena, nayera Ereb a xele waxt neşkiye ke bisulmaniye biyare werte Daylemid a. Çoka Ereb a Daylemid a ra vato; "Dar El Küfr" yane "Welate Kafira"(I).

Dewleta Daylemid a vere coy zaf bena çîrs. Xele ca cene, welate xo beno derya. Hela sedser re VII'ine u X'ine bene deure dinau zernen.

Daylemid'i waxte Mardavidj Ibn Ziyar'i de verva himparatoriya Ereb a dane. Serre 928 de Tabaristan u Gorgan'i tene tepya lete de Iran'i (Djibal ki teder) cene. Djibal ra tepya Halvan u Istafahan ki kene bine hukme xo. Vere coy ne suki (Djibal, Halvan, Isfahan) e Kirdaşiu biye. Kirdaşiyê ne suka pero kune bine mayeta Daylemid a. Ereb'i leze ne Daylemid a ra zaf tersene, ane 932 de xele xelata tev tai suka dane Mardavidj'i, pe ey bide vîndernayene (egle kerdene). Merdena Mardavidj'i ra dûma ne cao Daylemid a ra Buidij'i werte xode kene bare, waxte ki ey hukim kene (2). Sere 1090 de -waxto ke Moxoli u Ereb'i her het ra dane Daylemid'i xele xover dane, hama anciya ki ne cengi kene vindi bene vila. Zazay zime ser, Goran ki Kırmanşah ser şone.

Ana waxto newe de ki Zazau 1920, 25, 38 de seveta serbestiye be ters kîc ra heyran pil, ceni ra heyran camerd welate xo de ceng do. Newaşto ke bine dara şare bini kuye. Hama nez-an çitur biyo ke, leze Zazau Kirdaşiu sera amo mordene, ebe name dine amore zon, nusiyo. Rind bero zanayene ke 1920, 25, 38 de eye ke lez do Zazaye, eye ke do pîro Tirke, eye ke durira niya do (ca be ca zaf şenik mejvuretiya xora ardım kerdo) Kirdaşiyê (3). Dost u ciranane ma Kirdaşiu eşkera ne verva ma do ne ki pişta xo da pişta ma. Ca be ca werte dinera ki xiyankari veciye, pera do mara. Mesela Elayiya Hemidya ya ki 921 de İdris Bitlisi ebe xiyankari u dubara qela Kemah'i be Osmaniye da guretene. Sefkane Zazau, eye ke na qelade biye, pero de dardekerdene. Şare a deşti tersara Dersim ser şiyô (4).

- Çend sedsera tewertederime
- Kurmanc ki ze ma bîndest bi, feqir bi, be dewletebi
- Dîsmene ma u dine zu bi
- Leze ma u dine zu bi.

Heya şari mara va Kurmanc, badena ki ma xob xora heni va. Johannes Meyer-Ingwersen kitave xo "aus studium linguistik, 2/1976" de vano; "Zazaki zonane zime-şivar (kuzey-batı) İranı rao. No zon Kirdkiye (şive) Kirdaşki niyo. Hama nezon çitur biyo ke no mîleto ke Zazaki qesi keno xo Kirdaşiu sera moreno."

Na derheqde Minorsky V., Les Origines pelge 14'de vano; Hamza Al-Isfahan'i (sedserra desine de) derheqde Daylenida de vato, ninera Pers'a vatene "Kurd-e Tabaristan'i", Ereba vatene "Kurd-e Suristan'i". Mane "Kurd-i "a waxt "peya o ke mal-dawar weyi keno" biyo. Qewimara, eye ke mal-dawar weyi kerdene de şiyere Kırdaşui, dinera ki amo vetene. No vatiş anoniymo. Werte Irani ya de ki mane na kelima niya biyo. Pedro no mane ebe na qeyde werte nustoxane Ereba de ki amo qevulkerdene, heni keuto nusenane dine ki. Nıka qe çiyey ebe vatena ne heni maneno ne ki beno vindi. Raştiye sene roce bo vecina sere axwe. Eke şari mara heni vato, gere ke ma heni bime? Raştiye ra duri kume? Vatene vatene şariye. Ma xo zanime (bizanime), esle xora inkar nebenime. Wazenime ke şaro Tırk, Kırdaşi ki ma niya qevul kero. Ebe şanika u qulilika rayera meşoro. Newdarane Tırka u Kırdaşiu ra vanime; terse zere xo berze. Ebe inkariyeni newdareni ne-bena. Çimke mordemo ke newdar şık keno, perskute o. Eke çiyey wertede esto, ya ki amo vatene, gereke o ey çiyey inkar nekero, raştiye u şeletiya dey sera burcal (düşünmek) bıkeroy. Eke raştı ey heyana merdene biyarore zon, eke şeletı ey bıdo vindi kerdene, sere de pırodo. Hama ma newdarane Tırka u Kırdaşiu de niya danime ke, ey na mesela sera qe burcal bile nekene. Xora nedyayiye. Vana belka newdarine ebe zor dinere da qavul kerdene. Mesela ma Zazau ser dine de ke qesi kenime vane "Türklük var, Kürtlük var, faşizme karşı mücadele var. Daha ne istiyorsunuz? Niye bu Zazalık meselesini karıştırıyorsunuz? Siz bölücülük yapıyorsunuz.(!)"

Ma leze biyena xo danime. Ma newazenime kes kesira bıvısnime. Ma rınd zanime ke leze serbestiye de gereke pero piya zu be. Heyan ke newdare Tırku, Kırdaşiu, Zazau tev newdarene bina zu nebe (her zu ey bini qevul nekero) verva dısmeni dayene de raye çetin cene. Eke raya ma şeletı, leze ma raştı niyo mare bıde ispat kerdene. Hama heyana euro qe kesi şeletiya na mesela mare neda ispat kerdene. Waxto ke ma na derheq de kitava muşneni me dine, ya ki ebe qesa dinere na mesela ayan kenime, a waxt ey ze sayde vere tıfongı çire kay kene. Qe a het ser, qe na het ser vatenane xo çarnene. Qefelyayiye, xora nedyayiye, raştiye u rındekiye ra duri remene. Hama heyana key, heyana koti? Bav u kale ma Zazau raya serbestiye de be ters, be şerm lez do. Euro ki ma na rayera şonime. Raya ma çetın, şoro çetın bo, hama raştı. Nıka ki tai newdari ne leze bav u kale ma (...1920,25,38) ebe dındaryeni, ebe batilyeni dane suj kerdene. Qe heto bin nevinene. Vane no lez leze serbestiye nebiyo, leze dındariyene biyo. Kene ke ma gunde (tarix) xora bışermayime, ebe dey wair nevecime, zumindira bıvısnime. Hama ma rınd zanime ke no niya nebiyo. Elaviyara heyana be suniyan bav u kale ma leze serbestiya Welate xo do. Heni ke nebiyene: (4)

- Şex Said'i 1925 de vere çoy Dersım u Varto ra ardım newaştene, nezdiye xo de Kırdaşiu ra ardım waştene. Çimke şare Dersım u Varto'y elaviyo.
- Waxte leze Şex Said'i de, waxto ke Şex Şerif'i Palu tev Xarpet guret neşiyene Dersım ra Hesena Xeyri de muqavela nevirastene.
- Waxto ke Şex Said tev olvazane xo hesir amabi guretene Seyd Rıza'y eve name Dersıma şeveta raxelesyayena dine çend rey Anqara protest/itiraz nekerdene. Dayera tepiya eye ke a waxt surgin kerdi bi şeveta dine nequriyene, heyana ke ey peyser ruşnay Welat.
- Eke dındaryene biyene Dersım ra Baku Axay verva dezga Heci Bektaş Weli nedene. Cemaletin Efendi ra nevatene "Eke şına şeveta tarikat u din ame, peyser şore, eke şına şeveta raxelesyayena şare Dersım'i ame aspar be ma de ceng gırede, heyana ke dewleta Tırk'i waştene ma ardi ca....."
- Eke dındaryene biyene bıraye Şex Said'i Şex Abdullah tev hazar sefkanane xo 1937 de Suriye ra nekutene raye şeveta raxelesyayena Dersım'ija niyamene.

Şar wazeno ke fitne werte ma kero, ma bıverdo pey. Mıleto Zaza heşar vınde, dıbara ra mexapiye. Her mıleti de din u mezabi este. Ze ke Xıristiyana de kataligi, protestani, ortodoxsi este, ma de ki elavi, şafi, hanefi, ortodoxsi este.

Kam vano çı vaco. Ma pero piya wa u braye zuminime. Qe kes neşkino ma zuminira bıvısnı. Ma rınd zanime ke esl u cısne ma zuyo, zu kokera o. Ma Zaza yime. Mesela Varto de Cane-sera ra qe Bak Seydali elaviye. Çapaxçur (Bingöl) de çane ra qe Şexe Çane suniye.

Hama ne nezdira mordeme zuminiye. Sere de çend rey şone diyena zumini. Roca tenge de roca hiraye de zumini perskene, zuminre wair vecine.

Qesebend:

Lez: Mücadele / Maşık: Hayran olmak / Tau: Dönem, çağ / Gund: Dönem, çağ, tarih /
 Derheq: Bş. hakkında / Vervarozî: Güney / Sefkan: Savaşçı, gerilla / Qela: Kale /
 Şar: Halk / Qulilîki: Söylence / Newdar: Devrimci, yenilikçi / Şık kerdene: Şüpele-
 nek / Perskute: Eleştirel / Burcal kerdene: Bş. hakkında düşünmek / Suj kerdene:
 Suçlamak / Dezga: Tekke.

Mustey Bini:

- 1- V. Minorsky, İslam Ansiklopedisi.
- 2- Arşak Poladyan, VII. X. Yüzyıllar'da Kürtler.
- 3- E. Pamukcu, Piya.
- 4- Zuyo ke wazeno na derheq de kayte kıtave M. Nuri Dersım, "Kürdistan Tarihinde Dersım, kero.

SEBİHA**Çime M1 Sare M1 Ser****KIZILÇUBUK**

Çarşiyé Çermug doşeme
 Bé keydêna no şeme,
 To sebrê mı kedina
 Wa bikedyo no girwe.

Ax Sebiha Sebiha
 Poçer meşan zey lüwa,
 Eyek ma newazené
 Adır verda keydêna

Vere bani zebeşi
 Dındane to hebeşi
 Xorté ede Welati
 Wellay billay zerweşi.

Ax Sebiha Sebiha
 Poçer meşan zey lüwa,
 Eyek ma newazené
 Adır verda keydêna.

Kaşé Welati hiro
 Veynd mardo xo wa béro
 Meşka darén bıniro
 Nanêna nano tiro.

Na
 Dina de
 Ca biyene
 Esta
 Merdene
 Esta
 Handeke
 Zulım
 Esto
 Çimé mı
 Sare
 M1
 Ser
 Kamci
 Kitab
 Nuste
 Keno
 Bıra
 Ez
 Biguriné
 Sar
 Bicero

Enver Gökce ra carnais,

ASTARE

KARA KIŞ, ASKER, DEPREM, YAĞMA, KATLIAM; İSTE OLKEM

ALİŞAN KARŞAN

Erzincan 13.3.1992 tarihin de yine ölüm, yaralı, yıkım, açlık ve göç ile karşı karşıya kaldı. Biranda bütün "Erzincan" yerle bir oluyor, beton binalar insanların üzerine yıkılıyor, insan çöplük ve feryatları karanlığa gömülen şehri kaplıyor. Gece'nin soğuk ve karanlığında dakikalarca süren yıkım devam ederken, halk çaresiz büyük bir faciyanın ortasında, korkunç bir kabusun içinde ölüyor ölüyor diriliyordu....

TC.nin ilan edilmesin'den sonra ülkemizin değişik yörelerin de ve çevresinde 14-15 deprem felaketi yaşandı. Bu deprem felaketlerin de yaralı ve maddi zarar dışında resmi verilere göre elli ile altmış bin arasında yaşamını kaybetti. Elimizdeki resmi olan rakamların gerçeği yansıtmadığını, ölü sayısının bu sayının üstünde olduğunu biliyoruz. Tüm bunlara rağmen, 6,8 ölçeğinde meydana gelen son deprem bütün bir şehri yerle bir edebilmekte, çağdaş şehirleşme açısından bu ölçekte bir depremin böylesi bir yıkıma yol açabilmesi mümkün değil. Ancak, deprem bölgesi olarak bilinmesine rağmen ve 26.12.1939 da tarihin de ki büyük "Erzincan" depremi nin sonuçları daha hafızalarda canlı olmasına rağmen insan'ın yararına ve iyi yaşamına yönelik hiç bir ciddi amaçlara sahip olmayan sömürgeciler ve doğa alarak onların yetiştirmeleri haksız kazanç elde etmek uğruna insanları ölüme mahkum etmişlerdir. Mahkumlara karşı çok özel binalar yapan sömürgeciler birinci dereceden deprem bölgesi olarak tespit edilen "Erzincan" ve çevresin de yapılan binaların kontrolüne bile ihtiyaç duymuyor aksine kendi kaderine bırakıyordu. Deprem felaketlerine karşı önlem almaması bir yana uyguladığı ekonomik ambargoyu daha da ağır şekilde uygulayarak meydana gelen felaketleri halkımızın göç etmesi için bir araç olarak kullanabildi.

SÖMÜRGEÇİLER İNSAFSIZ

"Erzincan" felaketini izleyen günlerde, üç gün sonra, "Pülümür" ve çevresin de aynı şekilde önemli bir deprem yaşandı, evler yıkıldı, insanlar yaralandı vs. Ama bu deprem ve sonuçları halklara ve uluslararası basına yansıtılmadı, bir çok tepkiden sonra gündeme getirilmesine rağmen gerek basın gerekse diğerleri gündem den uzaklaştırmak için özel dikkat gösterdiler. Kısaca, ekonomik ambargo deprem ambargosuna dönüştü. Sömürgeciler deprem den büyük zarar gören "Erzincan" çevresi ve "Tunceli" çevresinde ki kasaba ve diğer küçük yerleşim alanlarının yardım dan yararlanmaması için özel itina gösterdi. Bunun biricik nedeni zaten uzun zamandır uyguladığı göç politikasının yapılan yardımlarla duracağını düşünmesidir. Deprem ambargosunu bundan dolayı uygulamaktadır. Deprem ambargosu daha somut olarak "Erzincan"ın içinde yaşandı, Alevi ve Türk olmadıkları için yardım malzelerinden yararlanamayan insanlar toplanarak yürüyüş yapmak zorunda kaldılar, bu protosto yürüyüşünden sonra yapılan insanlık dışı uygulama basına yansıdı, hemen sonra yardımdan sınırlı da olsa insanlar yararlanabildiler.

Deprem bölgesine dünya'nın her tarafından yardım yollanmasına rağmen, insanlar deprem felaketini izleyen günlerde açlığın ve perişanlığın pençesinde kıvrırmaya devam ettiler. Deprem den dolayı ölmeyen insanlar uzun zaman ekmek, ısınma vs gibi temel ihtiyaçlardan mahrum olarak yaşamak zorunda kaldılar.

Kurtarmak, sömürgecilerin en az bildikleri ve yaptıkları bir vukuattır, yardım ve kurtarmak gibi özellikleri gelişmemiş olduğundan dolayı yardıma muhtaç insanları öldürebilmektedirler. Hiç bir uzman kurtarma ekipe sahip olmamaları buna küçük bir örnek. Nihayet, başka ülkelerin kurtarma ekipleri yapılan katliamı protosto edip çekildiklerini basına açıklamışlardı. Deprem kurtarma adı altında yapılan vahşet insanın tüylerini ürpertiyordu.

"Erzincan" ve "Tunceli" ile birlikte bir çok bölge deprem den büyük zarar gördü, Ülkemiz de meydana gelen bu felaketten dolayı bine yakın insan öldü, sakat kaldı vs. Zaza halkı kendini bir anda büyük bir felaketin ortasında çaresiz buldu. Kendi kaderi ile baş başa kalan halkımız (depremi bir ay geçmeden basın ve hükümet unuttu) yaralarını bütün imkansızlıklara rağmen sardı ve sarmaya devam ediyor. Bütün bir tarihi acılarla dolu olan halkımız bu deprem felaketi ve kaybettiği insanları karşısında yıkılmamış, geleceğe olan sarsılmaz inancıyla vatanını yeniden inşa etmeye başlamıştır. Halkımızın yaşadığı olağan üstü kötü koşulları biraz olsun hafifletmek için bizlerin de bütün enerjimizle dil, kültür, tarih ve politik alanlarda faaliyetlerimizi yoğunlaştırmalıyız. Bu alanlarda kazanacağımız başarılarla halkımızın içinde bulunduğu zor koşulları hafifletebileceğiz. Halkımız bizden ve bütün aydınlarından enbaşta bunları arzu etmektedir.

METERSE

KORKMA

M. ZAZAXAN

VATENA HO VAZE,
METERSE.
TO KE TERSA,
QILANCIKI
ÇIMUNÊ TU VEZENÊ.

WELATÊ TU ESTO,
RINDEKO.
ZONÊ TU ESTO,
ŞIRENO.
KOYÊ TU ESTÊ,
RINDEK U BERJÎ.

ÇIYO HEWL U RINDEKRA
METERSE.
TEVERÊ TODE DÎNA SERBESTA,
ZERRÊ TODE DÎNA BINDESTA.
RAURZE, ÇIMUNÊ HO RAKE,
DESTUNÊ HO HIRAKE, HOMETA
TU JÊ MALÎ MEXEL GİREDO,
TÊRAKE.

WEŞIYE RINDEKA, HASKERDENE RINDEKA.
SERBESTIYE WESA, HAŞTIYE RINDEKA.
TU RINDEKA, DÎNA RINDEKA.
SERVA ÇIYO RINDEKÎ CAVARDE
TERS U AR, MEVE NÊÇAR U ZAR,
MEKUYE BINE DAR U BAR.

METERSE, HER CA DISMEN NIYO.
KOTDE KE DISMEN ESTO, OZADE
OLVAZ KÎ ESTO.
METERSE. SA VÊ.

SOLA TU ROZÊ EVE LAWIKUNÊ WELATÎ,
TERSÊ ZERRÊ HO ROVILESNE.

DUŞUNCENÎ SÖYLE,
KORKMA.
KORKARSAN,
KARGALAR
GÜZLERİNİ OYAR.

YURDUN VAR,
GÜZEL.
DİLİN VAR,
GÜZEL.
DAĞLARIN VAR,
GÜZEL VE YÜKSEK.

DEĞERLİ VE GÜZEL ŞEYLERDEN
KORKMA.
DIŞINDA DUNYA SERBEST,
İÇİNDE DUNYA TUTSAK.
AYAĞA KALK, GÜZLERİNİ AÇ,
ELLERİNİ UZAT, HALKIN
SÜRÜLER MİSALİ UYKUYA
ÇEMELMİŞ, UYANDIR.

YAŞAMAK GÜZEL, SEVGİ GÜZEL.
ÖZGÜRLÜK GÜZEL, BARIŞ GÜZEL.
SEN GÜZELSİN, DUNYA GÜZEL.
GÜZEL ŞEYLER İÇİN BIRAK
KORKU VE AYIBI, OLMA ÇARESİZ
VE ZAVALLI, YÜKLER HAMALI.

KORKMA, HER YER DÜŞMAN DEĞİL.
NEREDE DÜŞMAN VARSA, ORADA
DOST DA VARDIR.
KORKMA. SEVİN.

BYLE KÎ BİRBUN YURT TURKULERİYLE
İÇİNDEKİ O KORKUYU ERİTESİN

SUSE

CENG

HESEN USEN

Hasreta tu ez kistu
Tu mi xu verakerda
Suse siye name
Sebeno na Halema.

Ax lemne wax lemne
Zalime suse name.

Tu ez çankerdu
Adire tora wesu
Kamke mire rind bi
Ez xapiyo dinere.

Pe kowu deru
Lewe Zazau deru
Milet kare xo deru
Ez kare Zazau deru.

Pe kowu deru
Dewa pile deru
Milet hewn deru
Ez ceng deru.

URFA-ADIYAMAN BARAJININ DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

ZERWEŞ SERHAD

Bilindiği gibi bu barajın yapımının temeli 1960 lı yıllara dayanır. Bu baraj'ın ülkemiz için hangi anlamlar ifade ettiğini, zararlarını ve varsa yararlarını düşünürken sömürgecilerin ülkemiz ve halkımız üzerinde oynamak istedikleri iğrenç emellerin alabildiğince sırtıttığı görülüyor.

Bu baraj, "Urfa, Adıyaman ve kısmen Diyarbakır" il sınırlarının keşiştiği merkez noktada yapılmıştır. Burada ki hedef, Zaza, Arap ve Kürt halklarının yöresel bir takım çıkarlarının kışkırtılarak aralarında haksız bir rekabetin yaratılıp düşmanlık tohumlarının ekilmesi dir. Barajın yapımından dolayı yurdumuzun bu güzel köşesinde yaşayan halkımızın sosyal, ekonomik yaşamı alt üst edilmiştir. Bir çok köy, mezra, kutsal tapınak, ziyaretler, mezarlar suyun altında kalmıştır. Örneğin; "Siverek, Çermik ve Gergere" bağlı bulunan Meğtele, Engaç, Qılık, Gonan ve Doğan zorna boşaltılmış göçe zorlanmıştır. Ayrıca barajın yapımı nedeniyle yüzlerce köy yeni değişik sorunlarla karşı karşıya bırakılmıştır. Doğal olarak onbinlerce insan barajın yapımından dolayı zorunlu olarak ülkemizden göç etmiştir.

Kaban barajı, Karakaya barajı, ve Urfa-Adıyaman barajının yapımında ve bu barajların proje aşamasında sömürgeciler halkımıza karşı her türlü büyük zararı verdiler. Halkımızın yoksul olması ve yeterli bilgiye sahip çok iyi değerlendiren işgalciler peş peşe çıkardıkları yeni kanunlarla la aynı zamanda buldukları kötülükleri meşrulaştırarak köyleri ve arazileri çok az paralar karşılığında gasp ettiler.

Bir çok yerin "tapusuz" olmasından dolayı 1985 yılında çıkarılan "Bölge Orman Koruma, Güvenlik Alanı, Askeri Alan vb" ile tapusuz tapulu ormanlar, araziler tel örgülerle çevrilerek koruma dir diye levhalarla yasak bölgeler ilan edildi. Aynı şekilde "Tapu ve Kadastro müdürlüğünce" bir çok alana asker, polislerin süngüleri ile sizin can ve mal güvenliğinizi gerekçesiyle denerek el konuldu. Bu yaptırımlar dan dolayı zorunlu olarak büyük acılar içinde onbinlerce insan yaşamını sürdürebilmek amacıyla zorunlu olarak göç etti. Tüm bunlar yaşanırken konumuza ışık tuttuğuna inandığım o dönemin valisi ile geçen bir diyalogu buraya aktarıyorum. Urfa-Adıyaman" baraj gölünün oluşmasıyla birlikte Sersap köyünden bir aile "Diyarbakır" il valilik makamına çağrılır. Aileden iki amca oğluna ilginç şeyler söylenir, "oğlum yeteri derecede bir arazimizin olmayışı nedeniyle seni ve ailen için Aydın Söke'de yer ayırttık, sizi oraya yerleştireceğiz. Küçük veya büyük silahın varsa sat çünkü orada sana kimse dokunmayacağından dolayı silaha ihtiyacın olmayacak." Aynı şekilde diğer amca oğluna ise benzer şeyler tekrarlanarak "oğlum, devlet sana ve ailene Diyarbakır kazası Hazro da yer ayırtmıştır, oraya gidip yerleşeceksin, silahın yoksa git ilk önce kendine bir silah al sonra oraya gidip yerleş, sana orada birgün silah lazım olacaktır" Görüldüğü gibi halkımızı göçe zorlayanlar bununla da yetinmeyip aynı zamanda bizleri diğer halklara karşı kışkırtmaya çalışmaktadırlar.

Barajların ülkemizin ikliminin değişmesine neden olmaları ve bunun sonuçlarına ilişkin bilimsel hiç bir ciddi çalışmanın olmaması doğacaklar dan doğal olarak sömürgecileri ve onların paralı "bilim adamlarını" sorumlu tutmamıza neden olacaktır. Ormanların yok edilmesi, yeraltında yapılan su kanal, ları doğal iklimin bozulmasına, toprak kaymalarının meydana gelmesine, zelzele olmasına neden olmaktadır.

İşgalcilerin ülkemiz üzerinde yaptıkları doğal, ekonomik yıkımların izahını yapabilmek çok zor ama hiç kuşkusuz ki onların ülkemiz üzerinde yaptıkları tahribatı (ülkemizi yaşanmaz hale getirmek için) bir gün gelecek hesabı sorulacaktır. Bu tabiyat düşmanları aynı zamanda insanlık karşısında hesap vermekten kurtulamıyacaklardır.

ROCE RINDİ EMAYE

Şair; Casar Fleischlen
Tırki; Carnayox, Hıfzı V. Velidedeoglu

Şenatiye bibo qelwe tode
Vare bivaro, hesnekena pukbo
Azmenbe heurro ra, dinia be peradiş pırbo
Handeke şenatiye bibo qelwe tode
A wacht çı eno wa bero
Keno pır ebe şeul roca tüya en tariye

Zu kılama to bibo werte lewane tode
Ebe kef ebe eşq
Euro derde dinia to bixeneqne bile
Kılame de to bibo werte lewane tode
A wacht bero, wa çı eno bero
To xelesneno ra, erzeno en roca tüyo tariye bile

Vatene de to bibo seveta e bina
Roca şiaede, roca tengede
Tibe çınay sa bena
Vace dineraki
Kılamede to bibo werte lewane tode

Se kena bıke meterse, petiya xo vindmeke
Şenatiye bibo wa zere tode
Beno rınd daere tepya her çı.

BESO WERZE

KIZILÇUBUK

Dewüzeno reşberéno
Ma venge xo dayo şıma,
Werze xo ser péro piya
Leze Zaza'ya kewto ma.

Elewi y u sünniyana
Têterbé zey bırarana,
Na ceng cenga Zaza'yan
Wa bıterso Tırko mara.

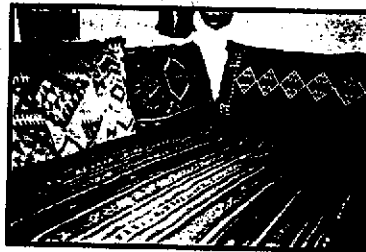
Keko dayé nıyo wına
Beso rakewtena şıma,
Xortané xo bıkerıla
Wa bıreyo Welate ma.

Desta Hesrani merâya
Nê kewta ez ayaya
Leze mı Tırko'yayo
Ez xorté yé Zaza'ya.

Eyêk şıné rayda şari
Wendo sere zey cındari,
Biyé tebek zey dewari
Zey nağırde ye hesrani.

Welat bındeste zalımid
Emâ kewtê rayda şarid,
Zey çerçiy u étari
Biye tırşıkçiyê şari.

DERSİM DE DERSİM'DE
DIWAYI DUALAR
QESÉ PI-KALIKAN ATASÖZLERİ
ERF U MECAZI MECAZLAR
ÇİBENOKI BİLMECELER
XELETNAYENİ ŞAŞIRTMACALAR

Mustafa Düzgün
Munzir Comerd
Hawar Tornécengi

ÇIKTI

Kapak Fotoğrafi : Hawar Tornécengi

Yurt Dışı Temsilciliği .

Kotkagatan 15. 6. tr.
164 75 Kista/SWEDEN

İsteme Adresi :
Atatürk Bulvarı Sanlıhan
105 / 907 Kızılay / Ankara
Tel : 418 48 86

ERMENİ SOYKIRIMININ 77. YILDÖNÜMÜ

ALİŞAN KARSAN

Dünya'da toplu olarak imha edilmek istenen ve böylesi bir uygulamayı yaşamış olan sayılı halklardan birisidir Ermeni halkı. Ermeni halkının var olma savaşı ile özgürlük mücadelesi kendi öz vatanların da insanlık tarihi içinde büyük soykırımla sonuçlanarak bugüne geldi. Ermeni halkının tarihi uğradı katliam ve yaşadığı korkunç dramlarla doludur, ama uğradığı tüm katliam ve baskılara direnen Ermeni kimliği kendini geliştirerek bu katliamlara cevap verdi. Ermeni ulusunu yok etmek isteyen ırkçılar ise bu fanatik emelleriyle birlikte düşmanca duygular içinde yaşamak zorunda kaldılar. Bir yüzyıldır dünya'nın dört bir köşesine dağılıp yaşamak zorunda kalmasına rağmen Ermeni halkı kendi kültürünü korudu ve geliştirdi, asimilasyona karşı direndi.

Türkiye'de bugün ve dün hiç eksilmeyen Ermeni düşmanlığına rağmen yer yer saldırılara karşı küçük te olsa Ermeni azınlık yaşamını sürdürmektedir. Aynı şekilde yoğun baskılardan dolayı kendi kimliğini saklayarak yaşamını Anadolu'da sürdüren Ermeni halkı, Türk ırkçılığından en çok baskı gören halkların başında gelir. Bu düşmanlık örneğini Karabağ olayları ve savunması esnasında da gördük, TC. hiç bir şekilde utanmadan Ermeni halkına karşı topyekün bir savaş açtı, bütün bir Türk halkını tıpkı daha önce olduğu gibi kaba ırkçı, fanatik duygularla Ermeni düşmanlığı aşıladı.

Yabancılar bu halkın diline Ermenice ve halka Ermeni derler, halkımız ise Hayasa, Hayki ve Hay olarak tanır ve kendi dilimiz de böyle tanımlarız. Ermeni halkı'nın Türk ve diğer halklarla tarihsel ilişkileri ile Zaza halkı ile ilişkileri arasında hiç bir benzerlik söz konusu olamaz. Zaza halkı ile Ermeni halkı sürekli ya iç içe yada yan yana iki komşu olarak yaşadı, bu tarihsel ilişki içinde her alanda olumlu veya olumsuz ilişkilere sahip olduk. Son yüzyıl içinde Zaza ve Ermeni halkları arasında olan ilişki ortadan kaldırıldı. "Gavur" ve diğer demogojilerle TC. tüm halklara Ermeni düşmanlığı aşıladı. Adeta Ermeni halkı öcü haline getirildi. Doğal olarak bu tek taraflı probaganda ve eğitim sistemin'den Zaza halkı da kısmen etkilendi. Ancak tüm bu düşmanca kışkırtmalara karşı biz iki halkın emekçileri olarak ortak tarihimizi gün ışığına çıkararak, olumlu,olumsuz yaşananları halklarımıza sunarak mücadele edeceğiz.

77 yıl önce, İstanbul'da 24 Nisan 1915'te gece baskınlarıyla 254 Ermeni aydını toplanarak hunharca imha edilir. Geniş bir zaman dilimine dağılan Ermeni halkının sistemli imhası boyunca bir buçuk milyon Ermeni yok edilir. Bu büyük soykırım dan dolayı ülkelerini terk ederek dünya'nın dört bir yanına dağılan Ermeni halkı 24 Nisan gününü, bu soykırımı teşhir etmek ve katledilen halkları'nın anısına ulusal yas günü olarak kabul ederler.

Bir halka karşı yapılacak yapılan bütün soykırımlara karşı en başta bizim mücadele etmemiz doğaldır, çünkü bizler de TC. ve Osmanlı'nın defalarca soykırımını yaşadık. Ermeni halkı'nın yaşadıklarından farklı şeyler yaşamadık, Zaza halkı'nın da tarihi katliamlarla doludur. Acılarımız ortaktır. Ermeni halkının uğradığı soykırımın 77 yıldönümün de soykırımı lanetliyor, bütün Ermeni halkına özgürlük, Barış ve Kardeşlik duygularımızı iletiyoruz.

WAX GORBAÇOW WAX

KIZILÇUBUK

"Sowyet Urus de (Rusya)" bahdê darbe de niyerciyayiya, serdarê Urus federasyonu Boris Yeltsin'i hetra Mihail Gorbaçow istifa u politik amir de/hayattê cira pey deyacı.

Bahdê né girwiya Gorbaçow kewt ekononik névizyayen miya. No we cidê cira tayn xo nézaneyeya xerib, xerib teklifi erdi cirê taynın müdureya diskoteka cirê rewa di, taynın zi taynın zi xezetandî nuştana koşa. Qise ameyo cise ma né xezeta ra çend tena namanê cı binuşım. "The Newyork Times" "Liberation", "Hürriyet", "La stampa". Né wınay karşıya ma zi çend satiri nuştênê lüzım di. İste nuştana kî madê hektê Gorbaçow di binuşım, kilmek ra heyatê cı u neweyına kî vıraştê madê ayra bañs bikem.

Gorbaçow heyati ré, cayê ciyê alaydayen Kafkas di başle kerdî. Wextano kî bî girdî jew citêri hetek xorê keftiyayê. 1955 dî Moskawa di, Unwersite Moskaw di wendena hukucî kerd tamam. Bahîê merdanda Konstantin Çernonko'ya ame serdareyda "komünist parti" ser. Polit büro di en merdumo xort Gorbaçow reformcılıxeya silasıyeno. Gorbaçow çandê umuş biyayenda dina di bol zahmet da. Wext 21.11.1985 serdarê Emeriq R. Reagan u Gorbaçow: Cenew di amey pêhetekî. U kom/toplantı vıraşt. Bahdê né kom a wırdına serdara qıseyêk kerdî, çandê staretejik nüklêr seadîr/tıfingân di çêr amayendî umuş bi. No kom di Yahu-diye kî Urusya di izinê inazi ame waten. Serek nina dıma 8.12.1986 dî Busch u Gorbaçow a fina yene pê hetek. Tıyadî çandê kemibiyayen da Nüklêr u werte " atılımlı füze"ya umuş benê. Tıyadî Gorbaçow tarix di perêno newe akeno. Umuş biyayenda waşintonidî werte u kilm atılımlı füzey herun ra kılâyayena cı ravey vineyê.

Soyindê girweyayen da Gorbaçowî Urusya di nep newe jew roj akewno. 1 Temmuz 1989 dî parketa reformi "prestroiika" yanê politikaya newedera vırajyayen qebul bi. Gorbaçow naya-zi nêmend 4.12.1989 dî serdar de Emerika ya Malta di amey pêhetek. Teberdê né zirwana Gorbaçow bol umuşbiyayeni imza kerdî.

Nika zi konferansa, zirweya né, oyo koşanê xezetandê burjuwaji ya imza keno.

Wax Gorbaçow wax vatenra ezo xo fina nêşena bigira.

NARE

ZERWEŞ SERHAD

Naré govend kaykena.   Naré
Sergovendî ancena.   Naré
Dismala dest şanena.   Naré
Naré çorta teqnena.   Naré

Naré doşa şanena.   Naré
Zilbun miêra berqena.   Naré
Sergovendî leqnena.   Naré
Kayikerdoğana şeqnena.   Naré

Çiltey altuni (a) mıla.   Naré
Reşmey miêra biy vıla.   Naré
Çitti piştê ser-gıla.   Naré
Geber dewra biy vıla.   Naré

SAÉ MORU

BRA XIDO

Serre, hazar u newse u xota u didiné biye. Ez şine çé xınamiyé ma. Çé xınamiyé ma dewa Şerqo de, heto cêrde seré puldero. Ez u cax hona mektevé Tırku néşiyene, wendisé mu ki çine bi. Ez çeveré çéyé xınamiyé made kowto zerre, mira va tu "xêr ama!". Mı ki va, "xêr mendo!" Ma hal u demé jumini perskerd. Dodimera ki xeyle piya niştine ro, ez horé tene qayité zerré çéyi biune. Désra çiyé kot ra çimoné mu ver. Çimé mu heni pıra mendî. Désra kuraso sipe bi, ser xemelno, pi desteka gewre. Pıra zu resm virasto. Resm, resmo de hene bi ke, mı omré hode resmo de henen nédivi. Resm zof rindek bi. Saré resmi saré isoni bi. Şené ho ki şené isoni bi. Cızıké hu ki bi. Saré hu xemelnaye bi. Ez amune ke perskeri, xınamiya mara vaji, xınami nu çiko? Mı niada ke ju najniya kokime kewte zerre. Najniya kokime ki hal u demé mu perskerd. Mira vake, "tu xêr ama, çı esto, çı çino? Kal u qır, towa-terri? Komoke wertera yena?" Mı vake, weşiya, towa ki çino! Tene ke mend, ez onciya qayité dēşi biune/büne. Çimé mu heni kurasra mend. Najniye vake, "qayité çınay bena?" Mı vake, "kurasoke na désrao ez horé qayité dey bon". Mı vake, najni u çı mordemo, u qey heneno?

Najniye vake, "xıravo, heni mavaze!" Mı perskerd, vake, qey xıravo, niade saré ho, saré isoniyo. Şené ho şené isoniyo. Mişera cêr hata lingu, hurdi qoré ho moriyé. Qorra ve boju hata destu destu hurdi hermé hu moriyé. Saré hu xemeliyao. Sarera tawız / taız esto, pıra moreki, guliki, şemi esté.

Najniye mira vake: "Ez tora vaji nı çiko?" Najniye vake, lazé mı nu Saé Moruno! Saé Moru pilé moruno. Saé Moru ke mebo, mori dinade çıxaşike isoni esté, péroyine / pörine wené! Saé Moru hem ki melekâé. Zof melekayé rındiyé. Saé Moru seytan kisto. Mori nézonené ke, Saé Moru seytan kisto. Çıke Saé Moru hukim dove moru, vato, qarşé isoni mebe! Mori çoka qarşé isoni nébené! Saé Moru feké moru giredo. Moru ra vato, rozé ju diramé wele bore / bware. Saé Moru ke heni névatené, moru zof wele werdené, dina péro gedene-né.

Dodima ez hete made şine / şıune taé çéuné binu, mı ozade ki na resm désra di. Na resm kurasra çené ozovi, ju ki veyviki virazané. Ma domon bime, na holvozu werté hode geseykerdené, qalé Saé Moru kerdéné. Piluné ma vatené, veyn / veng mekeré, domonené; mori heşiné pé, na pörine wené!

Made zof saniké mitolojik esté. Mıseré/tarihé made xeyle saniké moru esté. Hêf roz ve roz na saniki werte ra dariné we, bené vindi.

RAŞTIYE YE ABONE OLMAK İSTİYORUM.

Rastiye: Auf der
Wallhalbinsel 27
2400 Lübeck

Bir yıllık abone ücretim olarak, 30 D. Mark
ödeyeceğim.

İki yıllık abone ücreti olarak, 100 D. Mark
ödeyeceğim.

Dayanışma aboneli olarak.....ödemek
istiyorum.

Abonemi ödeme süresi bitmeden önce size
bildirerek devam veya iptal edebileceğim.

ADIM ve SOYADIM

ADRESİM

KAM BENO MUXTAR?

ASTARE

Wext de zu dewe de; na dewe hem bena hem ki nébena, zu şüane, zu moraba, zu axa, zu xoce, zu ki mordemo de ebé wendis beno. Şüane malé dewe çiraineno, moraba hegaw rameno, axa genim u ron cira ceno, xoce dua keno u mordemo de ebé wendis suke ra xeberu ano. Nia ra dewe hal u helmé xo de ne vurina, ne névurina, ne bena kan, ne ki bena newe. Haştia xo de sona.

Zu roze çe axai de zu hayleme vecino. Vengé héredene u weredene çe ei ra hata werte dewe yeno. Axa pernano ra ser, bireno u vano:

- Azé to toré mémano Xoce. Teber be, çe mı ra teber be so!
Xoce pişt u pirté xo dano are, vozdano teber, yeno zerre dewe. Dewizi ciré vané:

- Xoce, nu çiko tı be axa xır-xırnais, gır-gırnais dané were. Xoce vano:
- Qe pers mekeré, ebe tose do, ebe qese vir-vır, ebe geji gim-gim, ez xoré bione teber.

Soné neraa ki axai ra pers kené. Axa vano:

- Sodir u sonde dua, péroz'u pésewe béla.

Na roze ra zu roze tépia veré yinié dewe de vengo de pérodais yeno. Dewizi vozené soné seré yini, şekene ke moraba be şüane kuté ra jubin, dané pero. Moraba bireno u şüane mal ré vano:

- Haq çımuné to roşt kero ke, tı raa xo ra nésona.

Dewizi sas bené. Vané mlaketi çı dewe ser amé; vijer pérodais, ewru héredais. Tae dewizi şüane ra, tae moraba ra pers kené vané:

- Çiko, sebi nia simaré, sima koté ra jubin? Şüana vano:

- Zé gai qorreno, zé here zirreno.

Moraba vano:

- Qut, qut, qut, tere diké sodiri rut.

Na roze ra zu roze tépia, mordemo de ebe wendis suke ra yeno dewe. Dewizi ciré vané, hal u xatiré dewe vurio, mlaketi amé u koté ra zerre dewe. Wendox vengax ai, vengax morabai, vengax şüanei u vengax xocei dano. Werte dewe de yené ra télewe.

Wendox vano: Sima ça xatiré jubini nézané. Sima péro mordemé de na dewe néye?

Şüane vano: Ez rınd qaité malé dewe bon, cok ra muxtaria dewe ez bikerni.

Axa pernano ra şüane ser, vano: veng meke lao, tı con ra bine linguné xu.

Şüane veng nédano. Xoce kuno ra duwaé ver, vano: Ya haq u Eli, ya Mihemed ya Ana Fatima, ya Kemera sipié tı esta, ez muxtaré dewe bibine.

A sate hewri gurrené, asmen xo keno tol u şilié vorena. Moraba vecino, vano: Xoce, tı feké xu kerd ra, hewri qılaşıay ra. Heqaé mı nika laşer ver soné.

Wendox vano: Méheredié, mevacié, xatiré jubin bızané, nia nébeno!

A sate hewre şai u sipi kuné ra jubini, pilesik erzeno, asmén ra gurragur veng yeno.

Şüane vano: Muxtaré dewe ezol!

Şüane çüe nano ra sere morabai. Moraba voremno ra, şüane dém dano, gine-no ra axai ser, xoce kono ra bine lingu, jubini nata u bota kas kené, dané jubini ro, zere lixe u çamure de gevj dané. Wendox sono kuno ra inu ver, ke ca bikero, kas beno u ei ki cené bené kené werte pérodais. Hewri gurrené u kuné ra jubini, pilesik erzeno, şilié vorena. Çıl çamur jubini kuné, hata ke ebe xu bi ca.

Na roze ra zu roze tepia, dewizi reina haştia dewe de teré bira u waé wes u war bené. Gegana na perodais ser qese beno ra. Dewizi vané:

Qesei amé qesu dima

Reşté çewne dina.

Cer hard cor asmen

Dewe béwayır menda.

PIRE

X. SEFKAN

Wusar ke ame beno germ, vor vileşinê ro. Asmunê wusara marte ve nisane de vore siliyera tê wertera vorena rée qayitkena siliye vorena, rée qayitkena bi paka rée qayitkena vore vore reê qayitkena bi hewr, daqa ve wemise daqa nébena.

Pilunê ma marê niya qeseykerdene, ju pire biya. Tuskê ho biye verva wusar biyo, alefe ho kembiyo. Hewru cira perskerdê, vato; ben falan ca eke biyo sodir wuza néberde berde zof cae, caoke pire vato hewru wuza noreci vorno, eke tuskune pire bikise.

Tuskê pire wuza niyo. Tam şes roji pire hewr xapite. Tuskê ho xelesne. Hesavo kana hire roji marte ra hire rojik nisane ra gurete, né hire roji asma marte de roze peenuna hire rojik asma nisane rojune virenunaye hesavo kan, hesavo newera desî hire roji dîmawo. Mesela ewro hesavo newera roze desî sesa vajmê hesavo kanak bena hire. Virenê ma hata nîka ke hercî hesavo kana hesavnenê, yanî desu corde ju vane. Hesawo hicrî vame, Arap-kik cira Rumi vane. Hesawo newera (miladi) esmer sere 1992'ya hesawo kanak (hicrî) 1408 ta.

Roce ju mordemê Xoci yeno léê Xoci
Riye dide saton cira heri wazeno.
Wazeno séro suke,

Vanu: "Suke ra amo-sa peyser on"

Xoce hurna xode findeno,

Wazenu medro ci, nia vanu:

Ez zaf wazon, to ni gurê xo bivinê.

Fakat heyvan cede nio, tora ravir mi da jukek.

Waxto ke mordeme xoci sero

Zeri ra ju veng yeno,

Zaf beno berc.

Her axirde zirreno, zirreno,

Xebere danu ez cediyo.

Veng hen vecino ke, né camî né penceri manêne

Mormek zaf garino:

Heq çêê tore, Xoce! vano, her cedo.

Demo to mi xapnena néê"

Xoce hen garino, rae ibine névineno.

Birreno doste xora, citon birreno.

Sekere niro! Nide nezaket esto mi?

To mi çi verde morena?

Vatena mirê inannebena

Vatena heri ra inanbena?

NASRETTIN HOCA

CARNOX:

PERE SODIR

RADYO YAYINLARI VE ZAZA DİLİNE

KARŞI UYGULANAN AMBARGO

SIMAL KEKİL

Başta Erivan olmak üzere Dünya'nın bir çok ülkesinde de Kürtçe radyo yayınları yapılmaktadır. Amerika'nın Sesi adlı radyo evinin de Kürtçe yayınlara geçiş hazırlıkları yapmakta olduğunu biliyoruz. Kürtçe yayın olanaklarının gelişmesi ve bu alanda gelişmelerin hızlandığı şu dönemde doğal olarak bir dizi sorunda gündeme gelmektedir. Radyo yayınlarının Kürt dilinde (Kirdaski) "Kurmanci" dilini temel olarak yayın yapması yada Sorani dilinde yayınlar yapması ve diğer diller de yayın yapmaması, diğer dillere eşit olanaklar vermesi sahip olunan çifte standarta önemli bir örnek olmaktadır.

Zazaca ve Goranca dilleri'nin kendi dillerinin birer dialektleri olarak ısrarla savunanlar, Zazaca'yı kendi başına bir dil olarak görmeyen Kürt örgütleri radyo yayınları söz konusu olduğunda da bizim dillerimiz üzerinde uyguladıkları anti-bilimsel uygulamaları bu alanda sürdürüyorlar. Bu güne kadar Zazaca yayın imkanlarını gündeme getirmemeleri dilimize ve kültürümüze karşı bugünden nasıl anlayışlara sahip olduklarını açık bir şekilde kanıtlıyor.

Türk radyo yayınları dahi kendi dialektlerin de yayın yapar, hem kendi dilinizin bir parçası olduğunuzu savunacaksınız hemde yayınlarınız da hiç bir şekilde bu "parçanıza, kültüre" yer vermeyeceksiniz. Sonra da bu tür sorunların bugünden gündeme getirilmemesini, bölümleri sorunların olmadığını, bu tür sorunların ulusal kurtuluş mücadelesi bittiğinde çözüleceğini, herkesin kendi dilinde "şivesinde" yayın yapacağını bize dönüp sıkılmadan anlatacaksınız.

Radyo yayınları konusunda sahip oldukları anlayış bize göstermektedir ki bizim bütün özverili dayanışmamıza ve Kürt halkının özgürlüğü uğruna döktüğümüz kana karşılık onlar bu savaşımın sonucu kazanılan hiç bir mevziden Zaza dili, Kültürü ve tarihinin yararlanmasını istemiyorlar, bu alanda yapılan çabaları da engellemeye çalışıyorlar. Kürt örgütleri bu anti-demokratik tutumlarını terk etmeli Zaza dili ve kültürü ile hiç bir art niyete sahip olmadan dayanışma içinde olmalıdırlar. Aksi takdirde, kardeş halklar, çok yakın diller vs vs, kaba demogojileri terk etmelidirler.

ÇIKTI

ir nedir Dersim'in tarihi.
Kara parçasında unutulmuş
bir adını Dersim. Kültürleriyle
yayın yapıp dolmuş
Dersim'de, doğuya savsamas.
başları. Çünkü, doğayı
değilirden ve dönmececek
birlikten sağlanmasın. Kimiler
yardımlar almamıştır. Bir iki insanın
tutukluğunda yavaş yavaş gelmiştir
bugüne değin. Akılların tamamı
sahiplerini ve arkların götürmüş
Dersim'de. Çünkü, sevgiyle,
onurla, kibirle, ihlasıyla
yürekliyle, her türlüyle, sevgiyle
ve gücüyle, yavaş yavaş veren
uyumca insanın tüm özelliklerini
önde taşıyor. İpe bu insanın
üzzerine, devlet, bu çalkantılar
yürümüş yavaş yavaş düşmüş, vergi
ve asker almak için öderler
günler. Dersim'de ki devlet.
Dersim'de, siddetin tarihini
yazmaya başlamıştır.
Devlet, Dersim'i unutmamıştır.
Dersim'i kalkandırmaya,
geliştirmeye teşvik etmiştir. Bu
yandan, tarihini kara his yazması
gelmeye başladı. Bu his bunlara
kısın. Dersim'de, tarihini
dijitaliğinin gereği, toplumsal
Değişim, ortalamamıştır. Dersim'de
siddetin tarihini yazan devlet
kara, sevginin tarihini oluşturmak
Birtici herkesten onunda
yürümüş yavaş yavaş. Bu
başından, Dersim'in tarihi, daha da
ilginç bir durum alıyor.

Vecchi Timuroğlu

Dersim Tarihi

Dersim Tarihi Vecchi Timuroğlu

Kapak Resmi: Mustafa Kemal Atatürk ve Dersim'in Tarihi

YURT
GİYİM

MAHPUS YILMAZ GÜNEY

HASAN KIYAFET

Değerli sanatçı Yılmaz Güney üzerine Sayın Hasan Kıyafet'in Mahpus Yılmaz Güney adlı değerli eserinin son bölümünde bulunan bazı bölümleri parçalar halinde okuyucularımıza sunuyoruz. Ayrıca Sayın Hasan Kıyafet'in bu değerli eserini bu vesileyle de okuyucularımıza öneririz.

Yılmaz Güney'i cezaevinde tanıtmaya çalışırken de, baştan beri onun çıktığı nesnel kaynağı ta dipten öğrenmek istedim. Doğaldır ki bütün bunlar olanak sorunuydu. Yılmaz Adana'nın Yenice köyünde doğup büyümüş ama, onun kişiliğinin oluşumunda önemli bir etken olan ailesi, Siverek'te yetişmiş. Adana'nın sosyoekonomik yapısı ile, Siverek'inki birbirinden oldukça farklı. Birisi makinalı tarımdan, endüstri toplumu olma yolunda geçişi zorlayan, öteki feodalizminin de gerisinde ilişki ve gelişmelerin yaşandığı bir ortam. Baba Hamit Pütün, kan davası nedeniyle bedenini Siverek'in Desman köyünden Çukurova'ya taşımış, fakat ruhunu taşıyamamış. Anne Güley bacı, memleketi olan Muş'u hiç mi hiç unutamamış. Oğlu Yılmaz'a Muş ovasının enginliği ile, Bingöl dağlarının sertliğinden bir şeyler vermedi mi dersiniz?

Biraz geç de olsa Yılmaz'ı özkaynağından yakalama, araştırma fırsatı buldum. Ver elini Siverek deyip Özdiyarbakır otobüsüne atladım. Tarih 20 Ekim 1988 ve İstanbul'da havalar serinlemişti. Otobüsün Diyarbakır'dan öte gitmemesi, Siverek için ayrıca aktarma yapma zorunluluğu biraz düşündürüyor. Ama Yılmaz'ın vatanını görmek sevinci her türlü sıkıntıyı bastırıyor. (.....) Siverek halkı genelde Zaza imiş. Söylendiğine göre Zaza'lar da çok inatçı olmuş. (....)

Sonunda gerçek akrabalarından birkaçını buldum:

- Adım Hacı Pütün. Desman köyündenim. Yılmaz'ın babası Hamit amcam, babamın büyük kardeşidir. Kan davasından Adana'ya göçmüş, benim aklım yetmez. Amcam ölmeden önce her yıl bize gelir, günler, haftalarca kalırdı. Evlerimiz (eski Desman'dakiler) yıkıldı. Köyü sonradan daha düz, daha iyi yere taşıldılar. (....) Yılmaz'ın babası Hamit amcamın ilk karısı Güley "Güllü" bacım, Muşluydu. Oradan gelmişler. He o da Zaza'ydı, bizim Desman köyünün aslını sorarsanız hepimiz Dersimliyiz. Dedelerimizi buraya sürgün etmişler. Onun için bizlere Desman aşireti derler. Dersim sözcüğü sonradan Desman olmuş. (....) (sayfa 164. 165 ve 166)

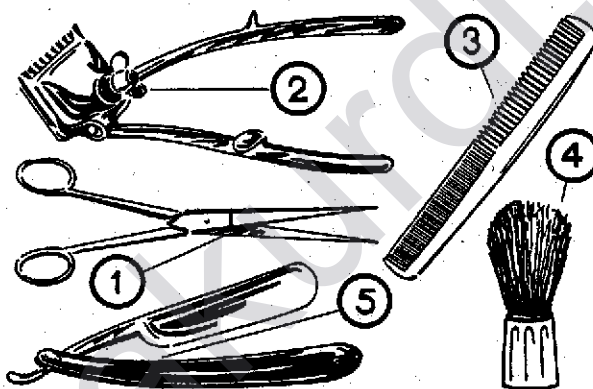
ASTARE

DERSA ZONE MA:

Cimie sûtene u por birna yene

Mordem dest u payune xu şûno, axwe keno xoro.
Cinike porrê xu sane kena, mordemek hêrdisa
xu tereno.

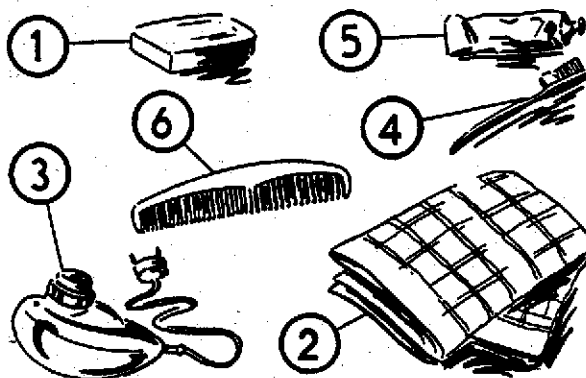
1. Maqes (viringê porrî)
2. makina porr birnayene
3. Sane
4. Firçe
5. Karda hêrdise

-Hacetê porr birnais-

Bano de çî esto?

1. Sabon
2. Peşkire
3. Labanta
4. Firçe didonî
5. Melenê didonî
6. Sane

Mordem asme, dî asmu de porre xu birneno.
Her roze didonunê xu şûno.
Herroz porrê xu sane keno.

GELECEK AYDINLIKTIR

ALİŞAN KARSAN

Her halkın tarihinde karanlık ve aydınlık dönemler bulunur. Zaza halkı içinden geçtiğimiz şu günler de tarihi içinde söyliyebiliriz ki en aydınlık dönemini yaşamaktadır. Aşiretlere, bölgeciliğe, dinlere ve mezheplere göre bölünüp parçalanana dahası bir birine karşı yapılanmalara giden halkımız özgürlüğünü engelliyen bu parçalanmaya karşı bugün dünden farklı olarak, dil, kültür ve gelecek temelinde yürütülen faaliyetleri aktif olarak desteklemekte ve katılmakta. Zaza halkı açısından yaşanan karanlık dönem bugün yürütülen özverili çalışmalar sayesinde, dinciliği, aşiretçiliği ve bölgeciliği aşarak adım adım ulusal kültüre dolayısıyla biçimlenmeye doğru yol almaktadır. Tarihimiz de yaşanan en aydınlık dönemin eşiğindedir. Bunu, bütün zorlukları göze alarak yılmadan savaş veren bütün aydınlarımıza borçluyuz. Onlara minnettarız.

Ancak, dil, kültür, tarih ve politik alanlarda yürüttüğümüz çalışmalar bugün atılım yapmak daha önemli kazanımlar elde etmemiz için yeterli değil. Sadece Dersim'de dilimizi, Zone Ma, Kırmancı, Dersimki, Dimilki, Alevice, So-Be ve Zazaki olarak halkımız adlandırılmakta, bu örnek sadece Dersim için geçerli değil aynı şekilde Vatanımızın diğer bölgelerinde de bir den çok isim dilimize verilmektedir. Bugün Zazaca birden fazla yayına sahip olmamıza rağmen halkımız'ın okuma yazma oranını biliyoruz, parmakla göstermek mümkün. Bu temel sorunlarımız dışında, sömürgeciliğin vahşeti altında yaşam kavgası veren halkımız kendi sorunları üzerine yürütülen çalışmaları izleme ve sahiplenme koşullarına dahi sahip olmadığını biliyoruz. Başarı ve kazanımlar ancak yüz parçaya bölünmüş her alanda parça parça olan halkımızın o nesnelere üzerinde aynı fikirlere sahip olmasıyla mümkün. Bunu aydınların, dil, tarih, kültür alanlarında yapılan bilinçli müdahalesiyle sağlamak mümkün, bu parçalanmaya neden olan gine aydınların bilinçli müdahalesinin olmamasıdır. Dilimiz, tarihimiz ve kültürümüz üzerine yapılacak araştırmalar dolayısıyla çalışmalar halkımızın birliğinin sağlanmasının tek ve biricik yolu olacaktır.

Bir ulusu yok etmek dolayısıyla asimile etmek en başta, o halkın dilini, kültürünü ve tarihini yani hafızasını yok etmekten geçer. Bu temel özellikler yok edildiğinde doğal olarak yaşam biçimi açısından ayrılıklar, davranışlar söz konusu olamaz. Dili ve tarihi yasaklanarak bu özelliklerinden mahrum bırakılan ezilen halk, ayrıca değişik bir kültüre sahip olarak yaşamını sürdürme olanaklarını yitirir. Orjinal kültürü yerine ise sömürgeciler genellikle dinler yoluyla başka kültürleri empoze ederek kendilerine bağlı topluluklar haline getirirler, ulusal hafıza yerine, dini tarihsel hafızayı koyarak uluslaşmasını engeller ve o topluları dini alet olarak kullanıp toplumsal ilerlemenin dışında tutarlar. Halkımızın yakın tarihi ve mevcut durumu sömürgeci barbarlığın tanıklığını açıkça yapmaktadır. Kültürümüz, tarihimiz ve dilimiz üzerinde yapılan bilinçli baskılardan dolayı halkımız bu özelliklerinden bir çok şey yitirdi. Şimdi bu temel özellikleri yeniden elde etmek uğruna yürüttüğümüz mücadelemizde görmekteyiz ki bu, bugünden yarına gerçekleşmesi güç olan ama daha geniş bir zamana yayılan süreci kapsamaktadır. Askeri işgal veya terörün halkımız üzerinde açtığı korkunç tahribatın boyutlarından daha tehlikeli olan ulusal özelliklerimizin baskı yoluyla yok edilmesi gerçeği ile karşı karşıyayız. Doğal olarak bugün bu alanda yürütülecek faaliyet temel olacak, politik mücadelemiz bu alanlarda başarılar sağlamayı ve ilerlemeyi hedefliyecektir.

Evet bugün bu temel görevlerimizi yerine getirmek için son derece sınırlı olanaklara sahibiz. Sözlü olan tarihimizin yazılı hale getirilmesi, tarihimiz üzerine emek verecek tarihçi, dilimiz üzerine çalışacak dilbilimci, sanatçı, politikacı, felsefeciye Zaza halkı'nın ihtiyacı olmasına rağmen, maalesef halkı için üreten çok az uzman insana sahip durumda bugün halkımız. Bu olumsuzluğa rağmen, bizler yılmadan, her alanda yaşanan sorunlara cevaplar bulmaya, böylece kanayan yaralarımızın iyileştirilmesi, akan kanı durdurmaya hep birlikte ortak emeğimizle aydınlık geleceğimizi hazırlamak amacıyla mücadele edeceğiz.

Mücadele'nin biricik gelişme yöntemi ise her kesin yazması, yazdığını koruması ve dağıtmasından geçer. Bunun için hepimiz ne biliyorsak hiç vakit kaybetmeden kağıt kaleme sarılarak yazalım, yazalım ki geleceğimizi aydınlansın!

BAHT

NURİ DERSİMLİ

Her hangi bir mülteciye sığınmak ve yer vermek; konak sahibi için bir borçtan ziyade bir hak sayılır ki, buna Dersim Zaza lehçesinde BAHT derler. Bu hakkı kullanamayan adamı bahtı yıkık bilirler. Şu halde baht meselesi en önemli bir şeref meselesidir.

1915-1916 yıllarında etraf vilayetlerden Dersime gerek iltica ve gerekse Dersimliler tarafından kurtarılıp getirilen Ermenilerin sayısı 36,000 olduğunun bizzat şahidiyim. Bu Ermeniler uzun müddet Dersim'de muhafaza edildikten sonra, Rusların Erzincan vilayetini işgalleri sırasında yine Dersimlilerin himayesi altında Rus kuvvetlerine iltihak etmişlerdir.

Elaziz valisi Sağır oğlu Sabit, Dersimi Ermenilere bir sığınak telaki ederek, bilhassa Ağzunik mıntıkasını kinaye olarak PARIS adıyla adlandırmıştır. Bu Ağzunik mıntıkasında hususi yatakhaneli bir yetimhane dahi tesis edilmişti. Ruslara iltihak etmiyerek Dersim'de kalan Ermenilere, sulhun aktinden sonra kendi istekleriyle Suriye, İstanbul ve Amerikaya çekilmişlerdir.

Hülâsa Dersim mıntıkası asırlardan beri, mazlum ve mağdur siyasi şahsiyetler için bir sığınak mahalli olmuş ve Dersim halkı BAHT hakkını bu mültecilere karşı merdane ve alicenabane bir tarzda kullanmıştır. Türk hükümeti Dersim'e sığınmış olan mültecileri almak için her vasıtaya baş vurmuş ve fakat bu arslanlar yurdundan ne bir tek ferdi sulhen alabilmiş ve ne de buraya cebr-en girebilmiştir.

1895-1897 yıllarında dahi bir çok Ermeni fedailer Dersime sığınarak Dersimlilerin Baht'ından faydalanmışlar ve Türk saltanat idearesi kuvvetlerine karşı kendilerini koruyabilmişlerdi. Bu fedai guruplarının en meşhurları 18 milyon şahsiyetten ibaret olup, başlarında Kemahın Garni köyünden Rupen Şişman'ın bulunduğu çete idi. Erzincanda bulunan Anadolu Müfettişi Şakir paşa, fedai Rupen ve arkadaşlarının teslimi için, Seit Rizanın babası Seit İbrahim'e 1000 Osmanlı altunu göndermiş ve fakat bu teklifi reddedilmişti. Seit İbrahim, baht'ının milyonlara bile değişilemeyeceğini ve Şakir paşanın emrine zor kullansa bile itaat etmeyeceğini ilaveten bildirmiş ve Rupen nin arzusu üzerine, mumaillehi oğlu Seit Rizanın muhafaza kuvvetleriyle Erzincanın Kesme-kur köyündeki Vanka ve oradanda Rusya hududuna kadar göndererek kurtarmıştı. Rupen tarafından Seit Rizaya kardeşlik yadigarı olarak hediye edilen gayet kıymetli bir kılıç, son zamanlara kadar Seit Rizanın evinde mevcut idi.

Rusyaya geçerek kurtulmuş olan fedai Rupen, bilahere kardeşi tarafından aldatılarak Erzincana gelmiş ve 1903 te tutularak idam edilmişti. Rupen nin hain kardeşi vasıtasıyla yapılan bu Baht sızlık Dersimliler indinde büyük bir nefretle karşılanmıştır.

ÇARNAYOX: XAL

Severim iyiyi, doğruyu, güzeli,
yaşamayı.

Severim bir de Özgürlük için
ölmeyi.

Severim iyiyi, doğruyu, güzeli,
yaşamayı.

Severim bir de halkım için
ölmeyi.

Rındiye u rindekiye ra
raştıye u wecıwayış ra haskon.
Zu ki raya serbestie de
merdene ra.

Haskon rındiye u rindekiye ra
raştıye u wecıwayış ra.
Haskon seveta mulete xora
merdene ra.

KÜSAT**QESE MA
MESELE MA****QILE****USXAN**

Welate de mordeme beno hete mal milk ra hewl beno, ju ki çena de mordemek bena çena mordemek şuanune dewe ra eşqe hesen bena, Hese ki çeneke ra haskeno, na xelere sona qose mordemek, mordemek razi nébeno cike Hese şuane wo fekiro, roze mordemek gene ra qila de kore ano vere çever, delal dano puro, vano "kam ke na qile kerde hurdi çena xo dan dey," Welatu ra kamiş cenc ke hesneno, torjene xo ceno yeno millet beno top, haskerdoxe çeneke Hese ki yeno, cenc tek u tek yene ra ver torje dane qile ro, qile qeytan nevene ke gino miro, sira yena Hesên çeneke pençere rayniyadana, Hese torje dano qile ro, qile qe névake gino miro, Hese di hire torjenune binu dano qile ro, bese nikeno aye de çeneke lop pozena ana vere çeverde kutik verde nana ru, vana "kutik kutik suro kinare ra buye kinare ra buye," aqıl yeno sare Hese, kinare ra dano qilero hurdi hurdi keno hurdi, çena mordemek ceno sono reseno murode xo.

**BİYA DES-PONC KAXITUNE MI,
BİJE PONC KAXITUNE HO**

HAKET**X. SEFKAN**

Apo Weli wuştora şiyu ce cirané ho apo Memed. Vato; bra son suke ra pınaxiné zumuston cen. Ala eke tode esté des-ponc kaxit peru den bide mi? Eyik veté des-ponc kaxit deci. Apo Weli şiyu pınaxiné ho gureto amo, waxte ra dime apo Memed şiyu ce apo Weli, vato, mire perey lazıme, eke este ala ponc kaxit peru bide mi? Apo Weli ponc kaxit deci gureto şiyu. Biyo wusar mal, gey xeleşiyé. Apo Weli des kaxite ho gurete şiyu ce apo Memed, mave xer, xerve sılamet nune ho werdo, des kaxit veté vato bra Haq razıwo na des kaxitune ho bije. Apo Memed vato; ero bra caé mi des-ponc kaxit toné day, caé nika des kaxitu dana mı? Apo Weli ik vato; ma ti nama ponc kaxit mıra neguret? Mend des kaxite to hen niyo? Eke sekerdo te sare nekerdo, apo Memed vato; né bra, ez ae nae nezonen biya des-ponc kaxitu namı bije ponc kaxitune ho.

PİZEY MINO ŞİNO**KIZILÇUBUK**

Çermug di ju cinyeke da Zaza bena neweş, şına dixtori. Dixtor cıré vano:
"Bacım neyin var?"

De cinyek Tırki nezana, dest nana xo pizi ser u vınder yena.

Dixtor fahm nékeno, fina cıra pens keno, vano; "anam rahatsızlığın nedir?" Cinyek ra fina hes nevizyeno. Dixtor wünyeno gırwey biyayen niyo şino salon ra veydano vano; "Zazaca bilen varmıdır?" Zewé wızara vano, "ben biliyorum." Merdek yeno, dixtor cıré vano; vaz neweşiya to çiçiya. Koti toya teweno. Merdek cinyeker ré vano, xalé koti toyo teweno? Cinyek vana, oxul, pizey mino şino. Dixtor vano, "oğlum ne söylüyor?" Merdek vano, dixtor beg söylüyor, "benim karnım gidiyor" ew merdek dano wıyatero.

Wızadı cinyek vana leyré kutüki tiyé çı wıyené.

ZAZA HALKI KENDİSİ İÇİN ÜRETEN AYDINLARA SAHİPTİR

R. XEFLAN

Dünya'ya baktığımızda her insanın kendine göre fikirlere, düşüncelere sahip olduğunu görürüz. Bu doğaldır çünkü yaşamda inançsız insanın olması sözkonusu olamaz. Bizim de doğal olarak çeşitli düşüncelerimiz ve inançlarımız var. Bu düşüncelerimizin tartışılmasına ve geliştirilmesine yürekten inanıyoruz. Düşüncelerimizin herkes tarafından kabul edilmeyeceğini biliyoruz, bunu doğal karşılıyoruz ama onların da bizim ile düşüncelerimizi, önerilerimizi tartışmalarını bekliyoruz. Çoğu zaman bizim ile tartışmayan, görüşlerimiz ve ileri sürdüğüm tezleri söz konusu etmeyen çevreler ısrarla ve kaba şekilde tıpkı TC'nin Kürt hareketine karşı kullandığı argümanı, "Bu Türkiye'yi bölmek isteyen dış devletlerin işi" bize karşı " Kürdistanı bölmek isteyen TC'nin işi" vs vs. Tüm bu karşı çıkışlar bizim düşüncelerimizi tartışmayan, önerilerimizi kaale almayan sekte bir anlayıştan kaynaklanıyor. Bu anlayış doğal olarak var olan sorunların bilimsel doğrultuda çözümünü sağlayamaz. Biz insanların sahip oldukları düşüncelerin kaba şiddet veya çamur atarak yok edilebileceğine inanmıyoruz. Tarihsel olarak bu hiç bir zaman mümkün olmadı. Düşünce sahiplerini değişik biçimlerde susturmak kısa vadede mümkün olsa da uzun vadede gerçek kazanacaktır. Gerçekten kaçmak mümkün değil.

Kürtler yakın siyasal tarih içinde modern anlamda örgütlü olarak DDKOD (Devrimci Demokratik Kültür Ocakları Derneği) ile politik adımlarını attılar. Tabi bu önemli ilk adım atıldığında Türk örgütlerinden ve diğerlerinden önemli oranda tepki gördüler. Türk solunun kullandığı en önemli karşı argüman, düşmana karşı ayrı örgütlenmeye ne gerek var, zaten biz sosyalizmi inşa ederek sizin hertürlü haklarınızı vereceğiz. Tabi Kürt politik akımlar bu öneri ve dayatmaca karşısında durmadılar ve Zazalar ile birlikte bağımsız örgütlenmeler yaratarak kendi sorunlarını kendileri geliştirerek gündeme getirdiler. Zaten doğal olan da budur, bir insan kendi düşüncelerini gündeme getirip dünya ya tanıtmazsa, kimse onun adına o'nun sorununu gündeme getirip tartışmaz.

Zaza sorunu da böylesi bir tutum ile maalesef karşı karşıya kaldı. Zaza gerçeği bir çok değerli bilim adamı tarafından bilimsel olarak incelenmiş olmasına rağmen bu yabancı bilim adamlarının eserleri bizden saklandı, bu araştırmaların varlığından haberi olan Kürt ve Türk solu, aydını bizim sorunumuzu sürekli görmemezlikten geldi.

Bu bize karşı alınan tutum tesadüf değildi çünkü bu aydınların tutumu bizim kendi sorunumuzu kendimizin her koşul altında sahip çıkmamamız nedeninden kaynaklanmaktadır. Bizim sorunlarımızı bu aydınların gündeme getirmemesine anlayışla karşılamak bunu kabullenmek ama buna neden olan sonuçlara karşı mücadele etmek zorundayız. Biz kendi sorunlarımızı gündeme getirmeye başladığımızda göreceğiz ki bir çok aydın ve sol grup bizim ile dayanışma içinde olacaktır. Kullanıla kullanıla içeriği boşalan diğer argümana gelince; Kürdistanı bölmek yada Kürt ulusal kurtuluş mücadelesini zayıflatmak gibi bir yaklaşımımızın olmadığını herkes bilir, aksine Kürt ulusunun özgürlük mücadelesini destekledik, desteklemeye devam edeceğiz. Kürt ulusal kurtuluş mücadelesinin Zaza ulusal mücadelesi ile sürekli dayanışma, eylem birliği içinde bulunmasını bir zorunluluk olduğunu defalarca belirttik. Sorun, Zaza ülkesini, dilini, kültürü ve tarihinin Kürt örgütlerince kabul edilmemesinden kaynaklanıyor, onlarda tıpkı TC.gibi bu gerçekleri kabul etmeye tartışmaya yaklaşmıyorlar. Bizim varlığımızı tanımayan bir politik akımla birlikte olmamız ise bizden beklenemez.

Avrupa'da Ayre ve Piya ile Zaza dili, tarihi ve kültürü özverili çalışmaları sayesinde başta değerli Ebubekir Pamukcu ve diğer arkadaşların çalışmalarıyla gündeme gelerek boy verdi. Raştıye dergisi daha sonra var olan çalışmaları geliştirerek çalışmaların sürekliliğinin bozulmasına meydan vermedi. Bu dergi faaliyeti sonucu Zaza dili, kültürü, tarihi önemli kazanımlar elde etti, Zaza dilinin ve edebiyatının yaralarını sarması için olanaklar yaratıldı. Bir çok Zaza aydını kendi dili ile yazmaya ve düşünmeye başladı, bir çok Zazaca eser yayınlandı. Tüm bu gelişmeler yaşanırken Türkleşmiş-Zazalar ve Kürtleşmiş-Zazalar ağabeylerinden aldıkları olanaklarla hertürlü metodu kullanarak Zazacayı susturmaya çalıştılar. Zaza halkının mücadelesini engelliyemeyeceğini anlayan bu gruplar daha sonra başka taktikler kullanmaya başladılar, dergilerinde küçük bir bölüm de Zazaca yazılara yer vererek, Zazacanın bağımsız platformlarda kendi doğal gelişimini, boy vermesini böylece engellemeye, geciktirmeye başka bir ulusal (Kürt ulusal) kimliğe bağlamaya o'nun bir varyantı düzeyine düşürmeye çalıştılar. Bu taktik bizim yarattığımız gelenek sayesinde bozulacaktır çünkü Ayre, Piya ve Raştıye dergileri bütün engellere ve diğer güçlülere rağmen Zaza kültürünün, dilinin ve tarihinin bağımsız platformlarda işlenmesini, araştırılmasının geleneğini yarattılar. Bu platformlar da ancak gine Zaza aydınlarının özverili sabırlı çalışmaları sayesinde yaratılıp korunacaktır. Yoksa Zaza halkı başka ulusal kimliğe bağlı dergilerin içinde bir kenar süsü misali işlenecek kadar zavallı olmadı. Zaza halkı kendi sorunlarını çözecek aydınlarına sahiptir.

WELAT

Ez fetelino, fetelino
Qe névindeno
Welat kerdo vindi, hemu ca ra pers kono
Dürira, Welat ra, feryade qome ma yeno
Welat, Welat, Welaté mi!

AZEDİMİL

Welat ra érjiyo tever
Mezge hode, zeré u dorme hode
Ez béyaxtiyo
Çike érde ho ser niyo
Êrd, êrd, érde mi!

Şiyo Anqara, Estemol,
İzmir u Edene - sukone bébéxtine
Sitokholm'deo, Paris'deo yanki Bochum'deo
Béyaxtiye azadi niya, puçina péniyede
Azadi, azadi, azadiya mina raste!

Ez Zazao u Gurano
Aze Dimilo rao
Von, eke ceng nédi
Kono vindi name ho
Nam, nam, name mi!

Xilika mi vazdin bo, nébo
Kince mi bibereqiye, nébereqiye
Ez mordemo, dima para horao
Dima zon u kulturé horao
Zon zon zone mi!